

tos is tesznek említést a törpékről, a kik a hegyek és az erdők között élnek és a svájci nép ajkán számos ősrégi monda van elterjedve, melyek a hegyek közt élő törpékről szólnak.

FEJTÖRŐ.

Földrajzi kérdés:

Hogy nevezik azt a hegyesportot, melyet a Garam, a Furmancezi völgy s a Murány felől Tiszolcz felé nyúló völgyelések határolnak?

Természetrizai kérdés:

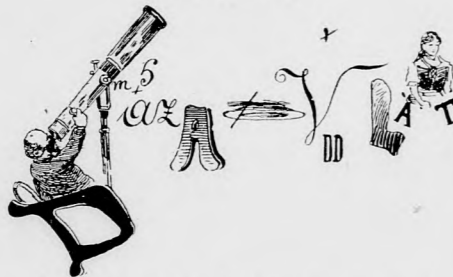
Melyik az a Dél-Európából hozzánk került növény, mely május és június hónapban virágzik? Páratlanul szárnyalt levelének egyes levelei esorbított szélűek. Termése felfuvódott hártvás hüvely, mely érett korában sem hasad szét. (Szűsz Nándor.)

Oszlop-rejtvény:

—ajó	—erek
—par	—újsa
—emete	—ldás
—elek	—ezgő
—erleg	—ont
—vet	—ke
—ocsár	—ant
—avas	—rdög
—czél	—áng
—ovas	—mló
—epény	—isz
—stor	

(Székely Arthur.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1901. augusztus 4.

42. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Történelmi kérdés: Győri csata. Vers-talány: Görög. Képrejtvény: Hálátlanságnál nincs rútább bűn a világon.

Helyesen fejtették meg: Leichter Jenő, Borosnyay Oszkár, Békés László, Rosenberg Sándor, Przybilla Jenő, Kutlik Félix, Zeller Aladár, Kiszely Géza, Fejér József, Posch Károly, Molnár Aladár, Bognár János, Gebhart Sándor, ifj. Mikula Alajos, Kellner Sándor, Prágyik Flóris, Eckerdt Elek, Radó Nándor, Eissen Gábor, Kux István, Kiss Béla, Vécsei Ferencz, László Pál, Rosenkranz Sándor, Kalmár Zoltán, Grossberger Zoltán, Kuzma Albert, Znojemszky Nándor, Mory Pál, Papp Szász Tamás, Mallinger József, Marusák István, Mayer Jenő, Emmerling László, Schandru Endre, Tóth Tibor és Tihámér, Lázár Béla, Rusznyák Sándor, Koscs Antal, Polgár Lajos, Reiner Frigyes, Herczog Emil, Benkő Gyula, Szigeti Endre, ifj. Romák Béla, Gyürky Vidor és Zoltán, Szerényi Nándor, Schwarcz Béla, Rein

Dezső, Groszmann Árpád és Jenő, kismagyar Magyar Zoltán, Hoensch Gusztáv, Sonnenfeld Lajos, Hermann István, Somogyi Zsigmond, Breuer Ernő, Vadas Zoltán, Bohrandt Lajos, Klopstock György, Lőrincz Ferencz és Dezső, Kikaker Ernő, Holländer Pál, Matusik István, Komlós György, Szporui Lajos, Laufer István, Gálffy Sándor, Grünwald Dezső, Szögyény István, Kohn Benő, Mattyasovszky Lajos, Rosconi Titusz, Belicza J. és P., Engel József, Bigler Aladár.

A kitűzött könyvjutalmat (Baksay S.: «Dáma») Holländer Pál lugosi előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

L. S. (Szegszárd.) A középiskolákban azoknak a tanulóknak engedik el a tandíját, a kik erre tanulsikkal és jó magaviseletükkel reá szolgálnak. Ha valamely szülő három gyermeke a középiskolában tanul, ennek az alapján is elengedik, de csak megfelelő előmenetel mellett. A tandíjmentességért való folyamodványokat szeptember havában kell beadni. Erre vonatkozólag minden középiskolában jó előre figyelmeztetik a tanulókat. A folyamodványban hangsúlyozni kell a folyamodó apának, hogy már három fia jár középiskolába; mellékelni kell az előbbi osztály bizonyítványát és a szegénységi, illetve vagyontalansági bizonyítványt. Annak kell folyamodni, a melyik a legjobban tanul, ha mind a három jól tanul és vagyontalanok a szülők, folyamodjék mind a három. — **Kezdő.** (Gyöngyös.) Mind a két vers gyöngye. A Mátra dicsőítése és a tavasz megverselése igen kezdetleges holmik. A gyenge rímek koczogása nem alkalmas arra, hogy az író a Parnasszus csúcsára feljuttassa. Még csak házi használatra pengesse az egy húrú lantot. — **Gimnázista.** A kis irodalom-történet, melyről ön olyan hálásan emlékezett meg, most kerül ki második kiadásban a sajtó alól. A második kiadásban csinos kis arcképek is lesznek. Terjedelme is nagyobb, mert kortörténeti táblázat is csatoltak hozzá függelékül. — **Turista.** Csak élvezze a szép természetet, melynél igazabb barátja nincsen az embernek. Egy-két sorban nem ártana benyomásait leírni. Szíves jókívánatait köszönjük. — **Vitakozók.** Egyiküknek sincs igaza. *Abszolút szépről* ne beszéljenek, mert minden csak a közmegegyezés dolga. A hány ember van, annyiképen fogja fel a szépet. Az *igazság* első feltétel. — **Tudósító.** Igen jelentéktelen, kár volna ilyesmit közzétenni. — **X-y.** Küldje be azokat az apróságokat, ha felhasználhatjuk, közzé tesszük. — **Vértés Gusztáv** (Szolnok) hajlandó külföldi bélyegeket adni magyarokért, 10 filléres és 5 krajczáros bélyegek kivételével. — **P. J.** (Pozsony.) A megfejtéseket nem írta a czimek alá. — **E. E.** (Léva.) Kérdésére a múlt számunk már megfelelt. — **L. B.** Megírjuk czímét. — **K. S.** (Ács.) Lehet tudósító: csak aztán meg is feleljen tisztességének! — **L. S.** (Losoncz.) Latinból kell kiegészítő érettségi vizsgálatot tennie; szóbelit és írásbelit. — **M. L.** Rejtvényei túlságosan könnyűek. Próbálkozzék meg másokkal. Telik onnan jobb is! — **G. Z.** (Salgó-Tarján.) Minden szót kiszedni hiábavaló munka volna; próbálja meg a tájszavakat vagy a ritkábban előforduló szavakat abból a munkából kikeresni. — **G. M.** (Székely-Udvarhely.) Jövő számban véleményt mondunk verséről. — **G. D.** (Szolnok.) Fenti üzenet neked is szól.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes ideavágyó kellek és díszvasalások képes gyűjteményét. Mivel a fentemlített cikkek és kellek az ideig jórészt Bécsből szerzették be, indittatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikket előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett.

Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.

Árjegyzék kívánatra bérmentes.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
Fél évre... 4 kor. 80 fill.		
Egész évre... 9 kor. 60 fill.		
Megjelenik minden vasárnap.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

A KERÍTÉS MÖGÜL.

A fürdőtelepet léczkerítés fogja körül. Ez a léczkerítés jó magas, csak az ügyesebb fiúk tudnak felmászni a tetejére, pedig kívánatos dolog felmászni, mert a kerítés mellett sűrű bokor nőtt, s a bokrokon csak az láthat túl, a ki a léczkerítés legfelső keresztgerendáján állhat. Ott pedig a bokrokon túl tágas, fővennyel telehintett játszótér van, ott gyűlnek össze délelőtt és délután a szépnadrágos, búr-kalapos, színes strimflis úri gyermekek és játszanak színes gummilabdával, gázlabdával, apró fagolyókkal, melyeket fakalapácsesal kergetnek keresztül a vasdrót-kapucskákon; toll-labdákat röpitenek húrral behálózott kerek labda-ütővel.

Igen vidáman vannak, mert nincs boldogabb, mint a gyermek, ha játéka és játszótársai vannak.

A kerítés mögött egy csomó falusi gyermek verődött össze. Egy szál ingben, mezitláb és kajla, vedlett szalmakalapban. Három a kerítés tetején volt, s nagyokat bámult, az alul levők ágaskodtak, kapaszkodtak, s ha a szellő egy-egy ágat félrelegyintett, ujjongva kiáltottak fel:

— Én is látom!

— Én is!... Én is!

Egyszer csak átröpült a labda a kerítésen. Valamelyik úri fiú a rendesnél nagyobb talált reá ütni. Nosza lett ebből nagy háború. A kis mezitlábások valóságos emberirtó harezba keveredtek a labda miatt. A kerítésen levők is hamarosan leugráltak és ucczu verekedtek a színes labdaért.

Tünődtem rajta: vajjon mi sarkalta őket e nagy buzgóságra? Az a néhány krajczár-e, a mit az úri gyermekek szülei fognak a markába

nyomni vagy talán az a reménység, hogy a kerítésen be fogják eresztetni azt a boldogot, azt a nagyon szerencsést, a ki kézhez keríti a labdát és oda viszi az úri fiúkhoz?

Beeresztik és ott is felejtik, meglapul az egyik bokor mellett, s nézi, egészen közelről nézheti, hogyan játszanak.

Nem mondják neki: eredj ki innen, te nem vagy közénk való. Meg fogják túrni.

E bizony nem utolsó gyönyörűség. Mintha magam is éreztem volna ezt a ritka, nagy gyönyörűséget egykor. Egészen új, igézetes világ ez a szegény falusi gyermekre nézve, a ki az országút porával, a patak kavicsaival, a sáncz aljának sarával játszik, avagy kitereli az édes anyja libáit, malaczeit a mezőre, s órák hosszat ugrál a sáncz egyik partjáról a másikra, nézi a forgószél játékát a kanyargó országúton, vizsgálja a felhők változatos alakját a levegő-égen. És reggeltől estig ez az egyedüli mulatsága.

Ti szép ruhás úri gyermekek, ne adjatok krajczárt a paraszt fiúcskának, hanem engedjétek meg, hogy nézze a játékaitokat. Azt is engedjétek meg, hogy egyszer elüsse a labdát — játszodjatok velem, hiszen a labdának mindegy az, hogy ki üt a labda-ütővel a hátára?...

Igen... igen, rontsátok le a cifra léczkerítést, mely titeket elválaszt, s korán hozzá szoktat ahhoz, hogy vannak e léczkerítésnél még magasabb választófalak az életben. Repüljön a labda; egyszer fogja ki a fehér kéz az ő vékony, gyűrűs ujjával, máskor kapja ki a napbarnította kéz erős, izmos ujjával, a melyre talán soha sem fognak drágaköves aranygyűrűt húzni, mert hiszen aranygyűrű nélkül is lehet valaki derék, jóra való, boldog ember.

Le a kerítéssel — játszodjatok együtt!

HEGYEK KÖZT.

Tündérszép vidéken
Van most a lakásom,
Zöld erdő zúgása
A dalos pajtásom.

Együtt mulattatjuk
A hallgatóságot:
A sok ünnepélyes,
Tarka vadvirágot.

De van is, de van is
Látszatja a dalnak,
Nagy jóváhagyással
Közbe bólogatnak.

... Hej, ti vígat játszó
Bánatos czigányok! ...
Ninesen ott a szívem,
A mit muzsikáltak.

A magas hegyeket
Csak nézem, csak nézem,
S eszembe jut az én
Szülőtte vidékem.

Hol estig se látni
Egyebet kútgémmel,
Napsütötte puszták
Végtelenségénél.

— A magas hegyeket
Csak nézem, csak nézem,
Kicsordul a könnyem
Addig-addig nézem!

Addig-addig nézem,
Hogy semmit se látok;
Csodálkozva néznek
Rám a vadvirágok!

Szabolcska Mihály.

Mi a dicsőség? ... Tündöklő szivárvány,
A napnak könyekben meglőrt sugára.

Petőfi.

Mily koldus az, kinek türelme nincs!
Egyszerre nem, csak lassan gyógyul a seb.
Csak észszel dolgozunk és nem varázssal.
Erővel, és az észnek, lásd, idő kell.

Shakespeare.

POMPÉJI PUSZTULÁSA.

Bulwer regénye. Átdolgozta Gaal Mózes. 44

— Igaza van — mondá a praetor. — Hé, katonák, kísérvétek be Arbacest — vigyázzatok Kalenusra! — Sallustius, téged terhel mindenért a felelősség. Folytassuk a játékot!

— Micsoda? — kiáltott fel Kalenus a néphez intézve szavait — hát ekkora gyalázat érje minket, Isist? Apüces kiontott vére boszultatlanul maradjon? El akarják odázni, hogy a bünösnek ideje legyen egérutat vehetni? Az oroszánt meg akarják fosztani az öt megillető zsákmánytól! ... Isten! ... Isten! ... Érzem a te akaratodat! ...
Vessétek oda az oroszánt Kalenusnak Arbacest!

Kalenus iszonyú rángatózások között roskadt a földre, szája tajtékzott, s a tömeg olybá tekintette, mintha emberfeletti hatalom szállotta volna meg ... Megborzadt e látványtól.

— *Isten akarata nyilvánul: belőle! ... Dobjátok az oroszánt elé Arbacest!*

Ezt ordítva ugráltak fel ezren meg ezren helyeikről, fenyegetőleg tolongtak az egyiptomi felé. Az aedilnek kárba veszett minden fáradsága, hogy a rendet helyreállítsa. A praetor csittító szavait süketítő lármával nyelte el. A tömeg vért látott az arénában, s ettől a vértől megittasult, még több vért akart látni, a babona kegyetlenné tette. Szemben ezzel a fenyegető áradattal, nem lehetett emberi hatalom, mely gátat vethet annak. A katonákat, kiket a praetor Arbaces és Kalenus mellé rendelt, félretaszították, s a gögös egyiptomi reszketett, midőn a dühöngő tömeget elboruló szemével végig nézte. Úgy vélte, hogy ime itt a vég, a büntetés — ekkor szemei a vászon-tetőre estek, arra a nyílásra, melyen át a kék eget lehetett látni — valami különös tünemény mutatkozék ekkor, mely Arbacesnek újra visszaadta lélekjelenlétét és bátorságát. Mindkét karját föl emelte, parancsoló és büszke lón ismét az arca, s mennydörgő a hangja, midőn megszólalt:

— Oda nézzetek! ... Oda, az igazságos istenek ítélnék! Így mentik meg az ártatlant ... A boszúálló Orkus lángot lehel ki, hogy megemészsze a hazug vádlókat!

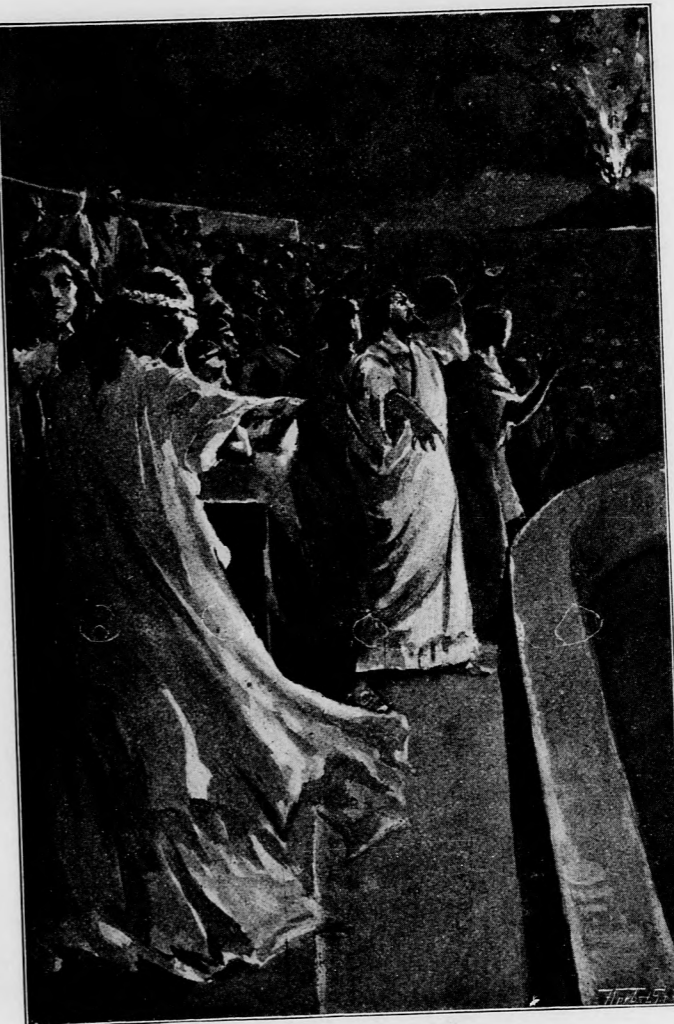
A tömeg elnémult. Mindenki oda nézett, hova az egyiptomi mutatott, s látta, hogy a Vezuv ormából tűzszlop száll fel, mint valami óriási nagy, égő fenyőfa, sötét füst a törzse e fának, égő lángnyelvek a fa ágai. És minő tűznyelvek, a színek minden változatát játszották.

A tömeg megdermedve nézte. Sír csend lön

az amphitheatrumban, melyet az oroszán ordítása szakított meg, s nyomban reá a tigris nyöszörgő, kinos bögése hallatszott.

A nők jajveszékelnéi kezdettek, a férfiak egymásra meredtek, mintha megkövesültek volna. E pillanatban megreszketett lábuk alatt a föld, a czirkusz kőfalai megrepedeztek, a tetők recsegték. A Vezuv torkából tűzfelhő szakadozott morogva, zúgva — s nyomban reá tüzes kő- és hamueső zuhant a városra, az amphitheatrumra, be a tengerbe.

Ki törődött volna e pillanatban az emberi igazságszolgáltatással, ki Arbaceszel? Mindenki csak a maga megmentésére gondolt. Irtózatosszerű zürzavar, leírhatatlan tolongás keletkezett. Átok, szidalom, jajkiáltás között zúdult a sok ezer ember a kijáratok felé. De hova menjenek? ... Kiki haza igyekezett, hogy a mi értékes holmija van, azt megmentse. Többen a közellevő házakba, templomokba menekültek, hogy a hamu és kőzapor agyon ne sújtsa. Az ég pedig mindinkább elsötétedett Pompéji felett. Ennél rettenetesebb éjszaka nem szakadt eddig a városra.

«A BOSZUÁLLÓ ORKUS LÁNGOT LEHEL KI!»

XLIV.

A börtönben és a halottak kamrájában. — A fájdalom nagyobb, mint a halál félelme.

Glaukust az örök bevezették az amphitheatrum egyik kamrájába. A szegény ifjú azt sem tudta: ébren van-e vagy álmodik. Az örök palástot ve-

tettek a vállára és a kezét szorongatták. Kivülről zaj hallatszott, s a vak leány lépett be, oda vetette magát Glaukus lábához:

— Megmentettelek téged? ... Ó hadd haljak meg! ...

— Nydia, kedves, jó gyermek! Én megmentöm!

— Hadd érezzem ajkad lehelletét! ... Hadd

tudjam, hogy élsz, hogy nem jöttünk későn! ... Oly rémitő nehéz volt annak a börtönnek az ajtaját feltörni! Kalenus pedig félig halott volt már, a hangját is alig lehetett hallani ... Magához kellett tértenünk, s az idő telt; egész örökkévalóság minden perc ... atunk neki enni és inni; de te élsz ... élsz — és én, ... én voltam, a ki megmentettelek.

E megindító jelenet alatt látták meg az amphitheatrumban levők, hogy a Vezuv kitört.

— A hegy! ... A földrengés! — hallatszott a rémes kiáltás mindenfelől. Az aréna hivatalnokai menekültek és sorsukra is

hagyták Glaukust meg a vak leányt.

Glaukusnak eszébe jutott Olinthus. Megfogta Nydia kezét és bevezette őt Olinthus czellájába. Olinthust térdre borulva, imádságba merülve találta.

— Kelj fel, barátom! — mondá neki — menekülj, a természet jött segítségedre, hogy megmentsen. Kivezette czellájából a keresztényt és megmutatta a Vezuvot s figyelmessé tette az emberek jajveszékülésére.

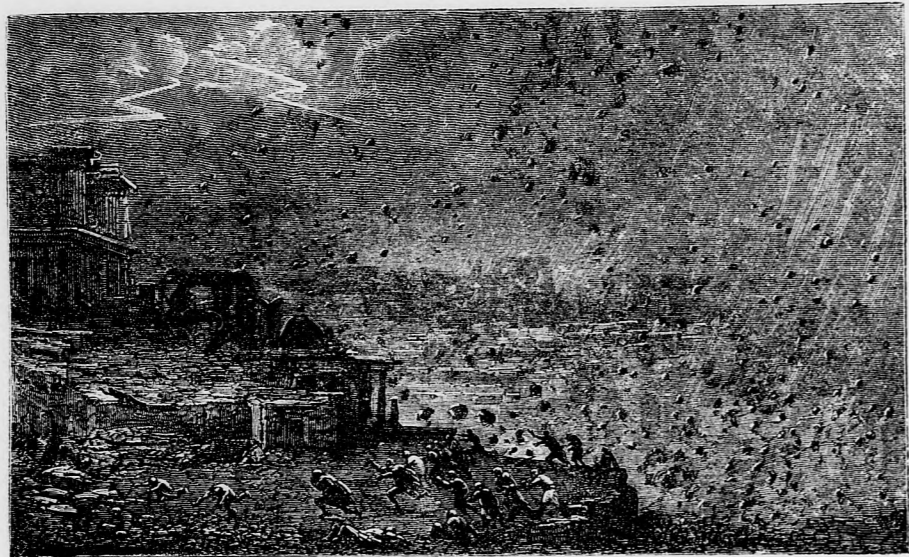
— Isten uja! . . . Hála legyen néked, Istenem! — mondá Olinthus alázatos lélekkel.

— Siess testvéreidhez és meneküljete! . . . Isten veled!

Olinthus nem felelt. Jóformán észre sem vette barátját. Nagy és ünnepélyes gondolatok szállották meg. Az Úr közellétét érezte, s nem jutott eszébe, hogy megrendüljön az ő szívében.

Végre kirohant, maga sem tudta hova.

Egy sötét terembe tévedt, melyben halvány méceses terjesztett némi világosságot. Meztelen hullát pillantott meg a földön. Ez volt az aréna spolariuma (hulla-terme). Valaki halkan Krisztus nevét ejtette ki.

A PUSZTULÁS.

Vértócsába lépett, a haldokló vére ömlött a fővényre.

— Ki szőlította az Isten fiát? — kérdé a názáreti.

Kérdésére nem jött felelet. Körülnézett, s egy öreg embert pillantott meg, a ki a földön ült, s egy halottnak a fejét tartotta az ölében. Szép, fiatal arc volt, rajta a halálnak sápadtsága, az ajkra reá fagyott az utolsó, büszke, megvető mosoly. Ezt az arcot nézte halálos szomorúsággal, végtelen kétségbeeséssel az öreg ember — és olyan kimondhatatlan szeretettel. Szeméből patakzott a könny, végigsordult a szakálán le a nálott szép arcára.

A fiát siratta — s az öregnek a fájdalomtól majd megszakadt a szíve.

— Medon! — szőlítá meg Olinthus gyöngé-

den — kelj fel és menekülj! A Mindenható megnyilatkozott az elemek borzalmaiban! . . . Az Új-Gomorrah elpusztul! . . . Menekülj, hogy a tűz meg ne emészszzen!

— Mindig olyan volt, mint az élet maga — nem lehet az, hogy meghalt . . . Jer, tapogasd meg a szívet . . . Úgy-e dobog? . . .

— Testvér, ebből elszállott már a iélek! . . . Imádkozni fogunk érte. A porba te nem lehelhetsz új életet. Jer . . . jer! . . . Hallod, hogy omlanak a falak! Hallod a halálhörgést? . . . Nincs elveszteni való perezünk. Jövel! . . . Jövel!

— Nem hallok semmit — viszonzá Medon ősz

fejét rázva. — Én édes jó fiam, a gyermeki szeretet okozta kora halálát.

— Jer velem! . . . Ne vedd zokon, hogy elviszlek.

— Mi? . . . Ki akarja az apát elszakítani a fiától? — és Medon göresösen szívéhez szorította a halottnak és esőkaival borította el. — Te csak menj, . . . menj, nekünk együtt kell maradnunk.

— A halál elválasztott egymástól — mondá részvéttel Olinthus.

Medon mosolygott:

— Nem . . . nem . . . nem! — mondá halkan, mindinkább gyengülő hangon — a halál irgalmasabb —

S ebben a pillanatban feje lehanyatlott. Olinthus megragadta a kezét. A kéz hideg volt, az

érverés megszűnt. Az apának utolsó szavai beteljesedtek: *a halál irgalmasabb volt.*

Glaukus és Nydia ez alatt gyorsan haladtak végig az utcákon. Nydia elmesélte, hogy Jone Arbaces házában tartózkodik. Oda sietett, hogy megmentse, megoltalmazza. Arbaces rabszolgáinak legnagyobb részét magával vitte az amphitheatumba, az a néhány, a kiket otthon hagyott, nem állhatott ellen Sallustius fegyveres embereinek; mikor pedig a vulkán kitört, az otthon maradt rabszolgák is megrémülve húzódtak be az épület földalatti helyiségeibe. Glaukus bizvást bemehetett Arbaces házába, sem a ki útját állja, sem a ki útbaigazítsa: nem akadt. A házban sötét volt, Glaukust inkább ösztöne vezette egyik teremből a másikba, míg végre reá talált Jonera. Megragadta a kezét és vitte . . . vitte magával. Nydia nyomon követte őket, mikor éppen kiértek az utcára, léptek zaja hallatszott, Arbaces hangját hallotta, a ki sietett haza az amphitheatumból, hogy Jonét magával hurczolva haladéktalanul meneküljön a szerencsétlen városból.

Glaukus, Jone és Nydia mentek . . . mentek, hogy hova, azt nem tudták. Glaukus megmenekült a haláltól, s mégis úgy tetszett, mintha a halál csak más alakot öltött volna, hogy áldozatainak a száma még több, sokkal több legyen.

(Folytatása következik.)

KÉPEK AZ ÁLLATVILÁGBÓL.

A tigris.

Az embernek s nagyobb állatoknak legveszedelmesebb ellenségei közé tartozik a *tigris*, ez a hatalmas macska, melynek hossza harmadfél, sőt három méternyi is meg van.

Külsége különben igen szép. Karcsú, izmos teste valóban kecses, a szemnek tetszetős s minden mozdulata olyan, mintha izmai csupa rugókony aczélből volnának. Bundája is a legszebbek közé való. Apró szőrözetének alapszíne világossárga, melyet fekete esikok tarkítanak.

Hazája Azsiának meleg részei, különösen India és Kína, de találkozott a hidegebb tartományokban is. Bárhol üsse fel azonban tanyáját, a magasabb hegységekre nem hatol fel, hanem megmarad a síkon. Azt szereti igazán s ott is a sűrű nádasbokkal benőtt helyeket kedveli s leggyakrabban ott szokott hason fekve heverészni s kölykeit is ott neveli föl. Innen vonul ki rablókalandozásaira, a melyeknek évenként — nem is számítva az állatokat — sok ezer ember esik áldozatul. Annál is inkább, mert sok tigris van olyan, hogy ha egyszer emberhúst izlelt, azután mindig csak erre vágyik s roppant étvágya lévén, évenként tömérdek embernek végére jár. S van is reá

eset elég, hogy a mely falura rákap az ilyen emberevő tigris, onnan az egész lakosság elköltözik, hogy pusztító ellenségétől, melynek gyarló fegyvereivel nem bir ellenállni, meneküljön.

A tigris, éppen mint a macska, lesből támadja meg kiszemelt áldozatát. Óvatosan, nesz nélkül közelébe csúszik s akkor egy hatalmas ugrással rajta terem. Iszonyú körmeit először is belevágja s pedig oly borzasztó erővel üt rá, hogy az így megrohant ember például, már ettől az egyetlen csapástól azonnal halva rogy össze.

Különben ezen fenevad ereje minden képzelet felülhalad, mert nemcsak egy embert visz el könnyen a szájában, mint macska az egeret, hanem szarvast, lovat és bivalyt is. Hogy mily óriási erőt képes kifejteni, arra nézve meglepő adatot mond el egy utazó: «Bantam déli partján — beszéli — egy ottani törzsfőnök igen szép és értékes lovat vásárolt, a melyet féltven a tigrisektől, éjjel-nappal négy emberrel őriztetett. Az udvar, a hova a lovat éjjelre berekesztették, három méter magasságú kerítéssel volt körülveve s ezenkívül az emberek még tüzet is gyújtottak, hogy a netalán ólalkodó tigris elriaszszák. Késő éjjelig nem is volt semmi baj s a négy ember a pislakoló tűz mellett el is szundikált, midőn egyszerre csak iszonyú ordítás riasztotta fel őket. Egy nagy tigris ugrott át a kerítésen s a meglepett emberekre ügyet sem vetve, egyenesen a drága lóra rohant, egy csapással leütötte, majd a szájába fogva, mielőtt a megrémült emberek magukhoz jöttek volna, már a lóval túl is volt a kerítésen s csakhamar nyom nélkül eltűnt».

És különös, mégis vannak olyan vidékek, a hol a félvad lakosság a tigrist nem hogy üldöznék, hanem tiszteletben tartja, sőt olyan törzsek is vannak, a melyek istenséget sejtnek benne. Némely vidéken pedig azért becsülik a tigrist, mert tömérdek vaddisznót és szarvast elpusztít, a melyek a vetésekben, ültetvényekben rengeteg kárt szoktak tenni.

Semmi sem okoz a tigrisnek annyi bosszúságot, mint a vadpáva és a majmok. A hol legtöbb a tigris, ott rendesen vadpávák is nagy számmal tartózkodnak, nemkülönben mindenféle majmok. És a tigris módnélkül szereti a pávapecsenyét s ezért folyton leskelődik az ékestollú madár után, éppen úgy, mint a mi házi macskánk szokott a verébre leselkedni. A páva azonban szerfelett óvatos madár s nagyon jól ismervén már tigris komának iránta való gyanús hajlandóságát, ugyancsak vigyáz magára.

Legtöbbször idejekorán észre is veszi a páva a bozót közt teljesen nesztelenül, hasoncsúzó esikos ellenségét, aztán mielőtt az ráugorhatna, nagy rikoltozással felszáll valami közeli fára. S ezt még csak eltűrné a tigris, de már az aztán hallatlanul bosszantja, hogy a páva meg nem szűnik rikoltozni, hanem oly szorgalmasan lármazik kellemetlen, éles hangján, mintha fizetnék érte. Akármerre csúszik a tigris, a páva repkedve követi s valósággal gúnyolja a megszegyenült

fenevadat. De nemcsak ez a baj, hanem főképp az, hogy a páva messze hangzó lármáját nagy távolságba meghallja mindenféle állat, a melyek jól tudják, hogy mit jelent a szép madár ilyen rikácsolása s eszeveszetten menekülnek aztán arról az egész környékről, a tigris pedig, ha beleun is nagy sokára a páva a boszantásba, csavaroghat zsákmány után eleget, nem talál semmit az egész tájon.

A majmok szintén így mérgezik a hatalmas ragadozót. Csak egyetlen egy vegye észre, hogy közelében tigris lappang, rögtön elsivalkodja magát, mire jobbról-balról tömegesen csörtetnek elő a kisebb-nagyobb majmok, fáról-fára ugrálva, mert társuk sajtós sivalkodásából rögtön megértik, hogy tigris fedezett fel.

Nosza megindul aztán a majmok hangversenye: sivalkodnak, ugatnak, vijjonganak, morognak valami fa tetejéről vagy egyéb biztos helyről a gyűlölt ellenségre s szemlátomást rendkívüli mulatságot okoz a rakoncátlan majmoknak, ha látják a tigris tehetetlen dühöngését.

Es sokszor éppen a majmok eme messze elhalatszó pokoli lármája igazítja a vadászokat a tigris nyomába.

Különben a tigris közelben létét alig veszi észre valamely állat hamarabb, mint az elefánt, a mely a csikós ragadozót igen gyűlöli. Nagy távolságból megérzi ellensége szagát s ekkor ormányát felemelve, olyan hangokat hallat, mint a trombita.

Ha azt hallják, biztosra veszik a vadászok, hogy közelében valahol tigris lappang a sűrűségben.

S ezért van az elefántnak igen nagy haszna a tigrisvadászatnál s ezért használják már századok óta az óriási ormányost ilyen alkalmaknál.

Különösen az indiai fejedelmek, kik néha több ezer hajtóval és számos elefánttal szoktak a tigrisvadászatra kivonulni. Az elefánt hátára egész kis várkastélyféle alkotmányt helyeznek, melyben kényelmes ülőhelyek vannak s onnan lesik aztán a nagy urak töltött fegyvereikkel a felzavart tigrist.

Az elefánt pedig nemesak azért jó, mert a hátán ilyen kényelmesen el lehet helyezkedni s minden fáradság nélkül a legsűrűbb esalitokon is áttörtetni, hanem azért is, mert az elefánt egyszersem alkalmas hatalmas testőr gyanánt szolgálhat.

Minden szárazföldi állat közül nevezetesen az elefánt a tigrisnek legméltóbb s legfélelmesebb ellenfele s ha közelébe kaphatja, ormányának egyetlen csapásával leüti, vagy ugrás közben elkapva földhöz vágja a tigrist, a másik pillanatban pedig iszonyú lábával rátaposva, csakhamar palacsintává gázolja a rablót s egyetlen ép csontot sem hagy a testében. De ha hegyes agyaraira kaphatja is, akkor sem kell a tigrisnek több, bár

A TIGRIS.

az elefánt ekkor sem tagadhatná meg magától azt az élvezetet, hogy leszúrt halálos ellenségét laposra ne tapossa.

Igaz, hogy nem mindig az elefánt lesz a győztes, mert ha sikerül a tigrisnek óriási ellenfele ormányára tövébe harapni, akkor vége az elefántnak, vagy ha nem is, legtöbbször úgy megrémül, hogy aztán nem lehet tigris ellen használni.

Különben mostanában már jobban szeretnek, kivált az angolok, nem elefánton, hanem hálók segítségével vadászni a tigrisre, éppen az elefántnak utóbb említett tulajdonsága miatt s mert sokszor egész csapat elefánt érthetetlen módon félénk, nyugtalan, használhatatlan lesz, mielőtt még tigris csak mutatkozott volna is.

Az ilyenféle hálóval való vadászatot következőleg ír le egy utazó, a ki annak maga is szemtanúja és részese volt:

«Egy alkalmas helyen, hosszú sorokban 4—5 méter magasságú bambusz-rudakat vertek be a földbe, melyeket igen erős kötelekből készült hálóval bevontak. A hálók mögött magas állványokat ütöttek össze a lövészek számára. S azzal megkezdődött a hajtas számos elefánttal és több száz hajtóval. Mindezek óriási területet kerítettek körül s borzasztó hangú tülkökkel, dobokkal, rakétákkal, égő fáklyákkal felfegyverkezve, irtózatossal hozzá fogtak a sűrűség felveréséhez, a hol a tigrist gyanították.

A hajtók lármája egy pillanatra se szünetelt, a dobok pörögtek, az éktelen hangú trombiták, tülkök siketítő módon recsegték, a meggyújtott rakétákat behajigálták a sűrűségbe, a lobogó fáklyákkal össze-vissza hadonáztak, hogy a tigrist féktől felriaszítsák és a hálók mögött leselkedő vadászok felé szorítsák. Mert tudni kell, hogy bármilyen vakmerő is a tigris, de a nagy tömeg embertől mégis fél s a míg csak lehet, csendesen meglapulva fekszik rejtékelyén; ha azonban látja, hogy több kettőnél s megunja a lármát, akkor csakugyan elszánja magát a menekülésre s bősziúrt ordítással, vagy néha zajtalanul elhagyja rejtékét s iramodik a hálók felé, kész veszedelmébe.

A dobok, trombiták, rakéták recsegését, ropogását, püfögését néha elnyomja a meztelen és

TIGRISKÖLYÖK ETETÉSE.

félmeztelen hajtók átkozódása, szitkozódása, moeskolódása, a melylyel a szerencsétlen tigris elhalmozzák: Te tolvaj, te gyáva, te sánta tehén te, gyere ki, bújj ki! Szentelen, gyalázatos! Ha szorult beléd egy csöpp bátorság, mutasd azt a sunyi pofádat! Gyere, hadd rángassuk meg a bajuszodat! Gyere no, gyere, híres vitéz, anyám-asszony katonája! De a lábaid szárába szorult a bátorság, úgy-e? Észrevetted, hogy egy sánta egér járt itt az elebb, attól nem mersz kijönni! Piha, gyáva, mamlasz, piszkos, esriketolvaj!

Ilyen ékes szavakkal biztatják a tigrist rejtékének elhagyására, mert meg vannak róla győződve, hogy a lappangó rabló mindezt megérti s végre mégis elszégyenli magát és előbúvik.

Végre is csakugyan megsokalja a tigris a dolgot s mérges bömböléssel előre törtet, míg csak a hálókhoz nem ér. És esodálatos, hogy a tigrisnek játék volna a hálón átugrani, de ezt soha se próbálja meg, hanem neki megy a hálónak, midőn aztán vadászok az emelvényről lepuskásszák. Ha a golyó szíven, vagy fejbe találja a tigrist, akkor csakhamar vége lesz, de más sebbel, még a legsúlyosabbal is, elmenekszik, úgy hogy aztán ritkán találni meg. Pedig végre még kisebb seb miatt is menthetetlenül elpusztul valami hozzáférhetetlen bozótban, mert a legyek s egyéb rovarok ezrei menten ellepik a sebet s végére járnak az iszonyú állatnak, mely apró ellenségei ellen képtelen védekezni.

Máskor féktelen dühében egészen belebonyolódik a tigris a hálóba, midőn aztán a hajtók oda rohanva, fáklyákkal sütögetik, fejszével vagdalják, míg csak végkép el nem bannak vele.

Az elejtett tigrist aztán a hajtók vállaikra kapva, roppant diadallal szállítják el, de a moeskolódó, szitkozódó szavaknak még most sines

se vége, se hossza és boldog az, a ki közel férve hozzá, egy-egy jót üthet az elebb még oly félelmes ellenségén».

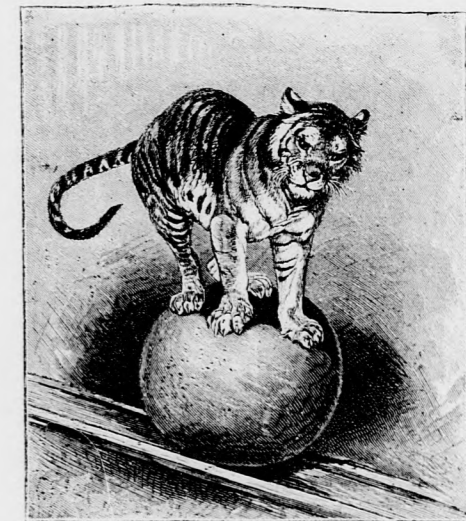
Fogják különben a tigrist nagy csapóvasakkal is, valamint gödrökben, a melyeket alkalmas helyen 5—6 méter mélységűre ásnak s vékony galyakkal fednek be. Hanem bizony az ilyen gödörbe, vagyis verembe nem egy ember esett már bele, kivált európai vadász, a ki a benszülöttek efféle fogó gödreit nem ismeri.

Különös az a fogási mód, melyet némely helyen gyakorolnak a benszülöttek. Ez pedig abból áll, hogy a hol a tigris rendes csapását felfedezik, az útát madárennyvel bekent falevelekkel hintik be. A levelek csakhamar vastagon rátapadnak a szörnyeteg lábaira, a mitől éktelen dühös lesz s mérgeiben földhöz csapja magát s iszonyú ordítással ott hengergőzik, mire természetesen az egész teste, sőt szemei is teleragadnak enyves levéllel. A szörnyű üvöltözésre aztán előjönnek a közelében tartózkodó vadászok s a félig-meddig tehetetlenné lett tigrist agyonlövöldözi.

Korábbi időkben a kínai császárok üzték a tigrisvadászatot nagy szenvedélyvel. Sőt még mostanában is számos tigris, párduczot, orosz-lánt és farkast ejtenek el az ilyen császári vadászatokon.

Nemrégiben egy ilyen vadászatot ötezer hajtó vett részt, a kik közül a vadállatok nyoleczvanat széttéptek.

Az efféle azonban csekélység a régebbi nagy vadászatokhoz képest, melyeket a kínai császárok egyszer-máskor rendeztek. Néha egész hadseregeket rendeltek ki hajtani és vadászni. Így a XVII. században egy egész tartományt körülfogott a katonaság és lakosság s a kört mindig öszeb-össze szorítva, végre egy aránylag kis területre egész sereg mindenféle vadat összeszorítottak. Az ekkor bekövetkezett mészárlásban több mint 1000 medve, vaddisznó és szarvas esett

MEGSZELIDÍTETT S KITANITOTT TIGRIS.

el, azonkívül, a mi főcélja volt a vadászatnak, 60 tigris.

Még hatalmasabb lehetett az a vadászat, melyet az egyik császár 1683-ban rendezett a tigrisek ellen, melyek akkortájt különösen sok rossz fát tettek a tűzre. Nem kevesebb, mint 60,000 gyalog és 10,000 lovas katona vonult ekkor ki a vadászatra, melynek azonban eredményéről, sajnos, tudomásunk nincs.

Szivós Béla.

Holdfeljött a karámban.

Grünwald Béla festménye.

... Forró nyári napnak nehéz, fárasztó munkája után a föld embere is nyugalomra tér. Míg a városok és üdülőhelyek lakói a legnagyobb kényelemben ringatják magukat, keresik a kellemes, hűs helyeket, hogy az izzó napsugártól megvédjék magukat, addig a dolgos, magyar paraszt az egész napot a pusztában tölti el fáradva, munkálkodva, mert a henyelés — mint ő mondja — nem kenyere.

A földműves már nagyjában elvégezte munkáját, learatott és most már csak a betakarítás van hátra, mit bizony még csak munkának se tekint a dolgos gazda, mert ez már gyümölcse az ideai gazdálkodásnak.

De most jön csak a nagy munka! A szőlő. Ez sok gondot, de még több dolgot ad a gazdának. Ilyenkor egész nap a szőlőben van, míg csak a szüret kezdetét nem veszi.

A gulyás is naphosszat a mezőn barangol, hű komondorával, együtt tartja a nyáját, azt a jó legelők felé tereli és védi minden bajtól.

Délben egy kis pihenőt tart és ilyenkor a gulyás kis testvére vagy felesége kihozza az ebédet. De megesik, hogy a nyáj már lelegelte a falu melletti rétet, ekkor már messzebbre megy a nyáj és örök is ellátja magát ilyenkor jó előre élelemmel, hisz nem hiába van nála nagy tarisznya!

Este pedig, mikor már a gulyás is pihenőre tér, behajtja a nyáját a karámba, megoldvassa az egybegyűlt borjúkat. Nem kell neki sokat számolgatni, észreveszi ő azt, ha csak egy is hiányzik. Aztán meg jó lámpás a lassankint előbúvó hold; ez is megvilágítja a karámot, melynek hátsó, fődött részébe a félénkebbek be is húzódtak.

Úgy látszik zivatartól félnek, mert csak olyankor hunyászkodnak meg a karám csendes lakói.

És óvatosságuk a legjobb időjósolat. A karám mellett fekvő kis tó hatalmas hullámokat vet,

néha-néha hatalmas süvítés zavarja meg a nagy némaságot, majd a távoli cikázó villám és az azt követő csattogó mennydörgés igazi előjelei a puszták ellenségének, a tomboló, vészes viharának.

A karám lakói mind a fedél alatt vannak már, a gulyás is behúzódik közéjük, lassan-lassudon sötét lesz a táj, mert a hold is sűrű fátyolt kapott: egy nagy viharfelhőt.

A karám csendes és az égiháború romboló munkáját csak egy-egy borjú bőgése zavarja meg...

*

A *Holdfeljött a karámban* fiatal magyar festőművész tehetséges alkotása. Hamar fejlődött azzá, a mi lett. Tehetsége sokoldalú és a milyen genrumban csak alkot, mindenütt a művész és a hű megfigyelő munkája jut érvényre.

Grünwald Béla — e kép mestere — tanulmányait Budapesten kezdte meg az országos mintarajziskolában. Tanárai nem kisebb emberek voltak, mint Székely Bertalan és Lotz Károly. Ez iskola befejezte után a festőművészek hazájába, kitűnő iskolájába ment: Münchenbe. Münchenben már tehetsége bizonyos irányt kapott és ez az: önállóság. Tanul-tanul, de mindent a maga felfogása szerint alakít át.

Nemsokára állandó lakósa lesz Münchennek és onnan küldi haza szebbnél-szebb képeit.

Művészi pályájának elején leginkább csak valóságos tárgyú (A Krisztus születését hirdető angyal megjelenik a pásztorok előtt) és az általános emberiséget érdeklő képeket festett (Nihilisták), de mióta visszatért hazájába, mindig örömmel keresi fel a magyar nép életének jelentős mozzanatait és történelméből is igen szép jeleneteket vetett művészi ecsetével vásznára.

Ma már magyar festő minden ízében és mint ilyen az elsők között foglal helyet.

Vértes József.

MUZSIKUS JANKÓ.

Irtá: Sienkiewicz Henrik.

Gyenge volt szegény a mikor született. Az anyja ágyánál összegyűlt asszonyok fejüket csóválták a gyerek láttára; a kovács felesége — a legokosabb köztük — a maga módja szerint vigasztalni próbálta a beteget:

— Soh'se bánkódjék — mondá — majd szentelt gyertyát gyujtok érte. De készülődjék a más világba, majd papért küldök hadd oldja fel büneit alól.

— A fiút meg kell keresztelni még pedig rögtön, mert a míg ide ér a pap, talán már késő lesz. Pedig ha keresztvíz nélkül halna meg, feljárna szegény lelke a sírból...

Ezt mondván, meggyújtotta a szentelt gyertyát, meglocsolta a gyermeket a keresztiség szent vizével s így szólt:

— Az Atya, Fiú és Szentlélek isten nevében megkeresztellek *Jankó* nevére. És most, te kereszttyén lélek, menj vissza oda a honnét jöttél.

A «kereszttyén lélek» azonban nem mutatott semmi hajlandóságot arra, hogy visszatérjen

a világot, tágra nyitott szemmel, mintha a mérhetetlen irt akarná belátni.

Télen ott guggolt a kemence padkáján és sirt a hidegtől, éhségtől — mert anyjának nem volt mit tennie a bográcsba — se a kályhába! Nyáron meg rongyos ingecskéjében futkosott, dereka körül egy posztóöv fején szalmakalap, mely alól minduntalan kicsúszott kőzos haja. Az anyja szegény zsellérasszony volt, sokszor száraz kenyérré se telt. A maga módja szerint ugyan szerette a fiút, de azért megverte őt sokszor és gézengúzának meg naplopónak nevezte. Pedig nyolcz éves korában

HOLDFELJÖTTE A KARÁMBAN. — Grünwald Béla festménye.

oda, a honnan jött és nem szándékozott a gyenge kis testet elhagyni. Sőt lábaeszkáival mérgesen kapálódzott s gyenge tüdeje egész erejével elkezdett sírni. Igaz, oly gyenge volt e sírás, hogy a tudós asszonyok a maeska nyávogásával tévesztették össze.

Végre eljött a pap; elvégezte dolgát, köszönt és ment. A beteg lábbadozott és egy hét mulva már ismét munkája után látott. A fuceskában alig pislogott az élet méese, alig lélegzett szegény. Negyedik évében a kakuk néhányat szolt fölötte és lassacskán elérte tizedik életévét. Sovány és vézna maradt mindig, arcza sápadt volt és beesett. Homlokára szinte nagy bámuló szeméig lecsüngött kender-szinű haja. Csudálkozó tekintettel nézte

már pásztorkodott és ha semmi harapni való nem volt a kunyhójukban, elment az erdőbe vadalmát, vadkörtét, vaczkort vagy gombát szedni. Hogy farkas meg nem ette attól csak a jó Isten óvta.

Nem volt valami kiválóan okos fiú. Ha megszólította valaki, szopta az ujját és hallgatott. Az emberek azt tartották, hogy nem fog sokáig élni és hogy az édes anyja örömet nem ér vele, hisz dologra ez a vézna gyerek nem termett! Azt még a vak is látja!

Hogy történt, mint történt, azt nem tudom megmondani, de Jankó szenvedélyesen szerette a zenét. Minden hangra ügyelt, s minél nagyobb lett, annál többet gondolt a zenére, dalra.

Ha nyáját őrizte, vagy pajtásokkal ment, az

erdőbe kószált, üres kézzel tért vissza és suttogva mondta:

— Anyuska, oly szépen «dalolt» az erdő! Oly szépen!

— Majd «danolok» én néked, te naplopó! — kiáltott haragosan az anyja s végig simogatta őt a vesszővel.

A fiú sirt, jajgatott, igérte, hogy soha többé nem hallgat a «dal»-ra. De mindig, minduntalan az járt az eszébe, hogy mily gyönyörűen «dalolt» az erdő... Ki dalolt, mi dalolt? mit tudta ő! A fenyők, a hársfák, a bükk, a gerle, minden, minden, az egész erdő!... És a visszhang is... A mezőn a fűszálak daloltak, a kis kert bokraiban a verebek a cseresznyefákkal versenyt... Este úgy tetszett neki, hogy ezerféle hangot hall, a milyent csak falun lehet s azt hitte, hogy az egész falucska zeng, énekel. Ha dolgozni küldték, a trágyadombon a szél játszott a vasvillán, akár a lanton... És ha tétlenül látta az őt, előre hajtott fejecskével a szél zenéjét hallgatva, lebegő fürtökkel, kezében magasan tartva a vasvillát, virgáshoz kapott és jót húzott rá: «Emlékül!»

De ez sem használt!

A falu népe gúnyosan *Muzsikus Jankó*-nak nevezte el.

Egy tavasszal elszőkött a házból és sipot faragott magának. Éjjel nem tudott aludni, a békák kuruttyolása, a fürjek pitypalattya a mezőn, a dongó dümmögése a harmatos fűszálakon megbabolták álmától. Őket hallgatta folyton. A jó Isten tudja, mily édes dalt hallhatott mind-ebben!

Az anyja soha nem vihette magával a templomba, mert az orgonaszó és a zsolnárok lágy dallama szinte elvette a fiú eszét, a szeme könnybe lábadt és úgy sugárzott, mintha más világon lenne.

Az éjjeli őt, ki a nagy sötétségben botorkált és a csillagokat számolta, hogy el ne aludjék, sokszor látta Jankót a koresma felé futni. De be nem ment soha, csak a fal mellé guggolt és hallgatódzott. Ott benn vigan perdültek tánczra a párok és kurjantottak a legények. Kihallatszott a csizmák recsegése, meg a tánczoló szilaj nótája. A hegedű halkán szól: «Zene zengjen, pohár csengjen!» A bőgő pedig ünnepélyesen hagyta rá: «Ha az Úristen akarja, ha az Úristen akarja». Az ablakokból mintha mennyei fény sugároznék ki, a koresma minden deszkaszála mintha megremegne — és Jankó hallgatott, csak hallga-

tott... Mit nem adott volna, ha neki is lenne egy hegedűje, ha ő is játszhatná:

«Zene zengjen, pohár csengjen!»

Micsoda hangszer! Istenem! Hogy csinálhatják? Hol? Ha legalább a kezébe vehetné egyszer, csak egyszer... De nem szabad! Nem szabad! De hallgatni, figyelni, azt lehet, azt szabad, azt is csak addig, míg az éjjeli őt álmos hangja fel nem zavarja áhítatából:

— Nem kotródsz haza, te gézengúz!

Akkor szegény mezítelen lábacskáival futott, futott kis viskója felé és lelkében tovább zengett a hegedű dala, a nagybögő ünnepélyes intése: «Ha az Úristen akarja, ha az Úristen akarja».

(Vége következik.)

ARANY JÁNOS.

1817—1882.

3

Irtá Gyöngyösy László.

Arany csöndes, elvonult élete az iskola és a folytonos tanulás közt telt el. Egész éjszaka könyvei mellett görnyedt. Iskolája kitűnő volt. Ő tanított először rajzot és szépírást a szalontai iskolában. Tanítványai négy hangra gyönyörűen énekeltek. Az öreg esperes, az előljáróság nem is fukarkodott a dicsérettel. Hát a komédiás mégis bevállott rendes hivatalnoknak!

Az iskolában különben nem sokáig lakott. A református templom baloldalán volt az úgynevezett «Görög-város», a hol egynehány görög kereskedő boltja volt. Ezek között lakott *Rozvány József* jómódú kereskedő, a ki Erzsébet leánya nevelését bizta reá, a miért lakást és ételmet adott neki a saját házában. Itt is oly rendes, szorgalmas életmódot folytatott, hogy a becsületes kereskedő teljes meggyőződéssel állította róla, hogy szent ember. Csakugyan nyoma sem volt benne a fiatalos könnyelműségnek. Az Aranyok vigásra hajló természete csak bizalmas körben ritkán tört ki belőle. Ilyenkor szívesen mondott el valami vidám történetkét vagy életéből vagy emlékezete tárházából. Kitűnő elbeszélő volt, adomái nagy derűtséget keltettek mindenkor.

Arany nem volt a tett embere. A küzdelemtől visszariadt. Épen így volt az ifjuság örömeivel is, mert első nagyobb hibája gyászba borította családját, boldogtalanná tette őt magát, töprengő természete került felül, a mely aggódva latolgat minden lépést. Ha tett valamit, inkább a körülmények sodorták, mint saját elhatározása. Így

fejlődött ki nagy érzékenysége, a melylyel magában gyötrődött minden kicsiségben. Így történt, hogy nem egyszer a búskomorság környékezte.

Mint a mély érzésű emberek általában: egy-két nőszemély iránt érzett hajlandóságot egész életében. Vonalmával nem ütött zajt, a világ alig tudott róla, de ő maga annál jobban érezte. Mint a tengerszem, a melynek tükrén egy hab se mozdul, de fenekét alig éri.

Ilyen volt Arany szerelme is *Ercsei Juliána* iránt. A leány egy szegény sorsú ügyvédnek volt az árvája. Nagyapja szalontai esperes-pap volt, apja, mint szalontai fiú itt ügyvédkedett, de jobb módra sohasem tudott vergődni. A leány gyakran megfordult Rozványéknál, itt ismerkedett meg vele a költő. Juliska piros arcú egészséges, gömbölyű leány volt, inkább komoly, mint vig. Hogy Arany szemet vetett rá, azt legfeljebb abból lehetett következtetni, hogy valahányszor a leány eljött az öreg Rozványékhoz

Arany mindig bement hozzájuk s a leánynyal szokott, illedelmes modorával beszélgetett.

Arany komolyan kezdett foglalkozni a nőülés tervével, csak hogy a konrektori állást akkoriban senki sem tekintette állandó hivatalnak. Mint hogy Arany kollégiumi pályáját abban hagyta, s abban az időben a magántanulásról szó sem volt, előtte legfeljebb a jegyzői pálya volt nyitva. De hogy jegyzőséget kapjon, ahhoz az kellett, hogy valamelyik szolgabírónál irnokoskodjék. A szalontai járás szolgabírája meg is ígérte neki, hogy irnokául fogadja. Arany ebben a reménységben le is mondott a konrektorságról. De a főszolgabíró ígérete ellenére másnak adta az irnokaságot, s Arany újra kenyer nélkül maradt, s így nőül

terve is füstbe ment. Elkeseredésében már Lugostra akart költözni egy mérnökhöz nevelőnek, mikor váratlanul megfordult sorsa. A városi irnok és segédjegyző és *Bóné Lajos* másodjegyző is halálos beteg volt, így Arany kíséretének a városházára került. Arany Szalonta zavaros belügyeiben hamar tájékozódott, s gyönyörű írása, gyors keze volt, s a mit elvégzett, a szemnek tetszetős és alapos munkának látta mindenki. Így aztán a másodjegyző halála után másodjegyzőnek megtették vagy szalontaiasan szólva ő lett a «kis

nótárius». Az «öregebbik jegyző» *Borbély Pál* lett, Rojt kis oláh község nótáriusa, régi hivatalnok, régi ember.

Boldogan répartra vergődött hát Arany, s az esküvő is hamarosan meg volt *Ercsei Juliánával*. Boldogsághoz semmi sem hiányzott immár. Ritkán is kerül össze olyan egymáshoz illő pár, mint Arany és felesége. Teljesen megértették egymást ez a takarékos, gondos, józan felfogású pár ember, a kiknek

ARANY JÁNOSNÉ, ERCSEI JULIÁNA ÖREG KORÁBAN.

összeszólalkozásuk is alig volt az életben. Csakis így lehet megérteni, hogy 350 frtra rúgó fizetésökből tisztességesen megtudták élni, szükségét soha sem látták. Aranyt a jegyzői hivatal nagyon elfoglalta, így a háztartás gondjait teljesen a jó feleség viselte. Mint aljegyzőre a szerény tehetségű, a munkától különben is irtózó öreg nótárius a pereket teljesen rábízta, s hogy e bíró tisztnek Arany megfelelhessen, éjjel-nappal jogi tanulmányokkal kellett foglalkoznia. Szalonta régi hajduszabadságából ugyanis maradt még annyi, hogy a szalontai nem nemes lakosok közt felmerült viszálykodásban elsőfokúlag ítél. A polgári pereket Arany vette fel, Arany tette meg az ítéletet is. Arany jegyzői dolgaiban az a leg-

csodálatosabb, mikor Arany, hogy a káros perlekedést apaszsa, arra vállalkozott, hogy egy közönséges lánczezal elindult a megyék, düllök kiigazítására. A perlekedő szomszédok vagy osztályos atyafiak részére oly csinos és pontos térképeket készített, a melynek számításban való tökéletessége szakértő mérnököket is meglepett. Egy közellátó ember, a ki földmérést, rajzot soha sem tanult, a ki már a félhomályban is csak úgy gondolomformára ödöngött, ilyen dolgokat még az ő törhetetlen szorgalmát is ismerve, minden mérnöki segédeszköz nélkül, hogy tudott elvégezni, az igazán megfoghatatlan.

A sok munkáért csak erkölcsi elismerés jutott neki, de abból aztán elég bőven. A megyén, az úriszéken kitűnő közigazgatási tehetségnek tartották; jelentéseit, felterjesztéseit mintaképen köröztették. A városházánál is mindenki tekintélynek tartotta. Komoly magatartásával a nép előtt épen úgy, mint a tanácsban nagy becsülete volt. A bíró és a tanács *«nemzeles jegyző uram»*-nak szólította. Általában keveset beszélt, de a mit mondott, annak súlya volt.

Pedig a szalontai nép mindig rakonezátlan volt. Nem szívesen fizette a taksát a szentséges imperiumbeli Eszterházy hercegnek s mélységes dühében mindenféle czím alatt legalább tizen-négy pert folytatott ellene. A kolompokok egyre izgatták a népet, csak annak volt népszerűsége a nép előtt, a ki perei boldog kimenetelével tudta őket biztatni. E miatt a város pénzügyileg, erkölcsileg is züllésnek indult, a taksahátralék nöttön-nőtt, Arany fizetését egyre rendtelenebbül kapta, s felesége gondosságának érdeme az, hogy takarékosan megélhettek. A hú feleség gondoskodásának mindig tárgya volt az ura. Haját maga nyírta, ruháját maga varrogatta, fehérneműt is ő szabott, maga főzött neki még később is, mondván, hogy «Jani» kedvére csak ő tud főzni. Annak a kornak meglegedettségével boldogan s tisztességesen éltek. Persze akkor a czifrázkodásra nem sokat adtak. Egy-egy díszesebb vasárnapi ruhában évekig eljárak, hétköznapon a kopottas, óska is megjárta, míg csak tartott benne. A kis, egyszerű, jegyzői lakásban a vendég is szívesen fordul meg. Különösen János napját ülték meg régi magyarosan és a szokottnál nagyobb fényvel. Arany kedélyes vidámsága ilyen baráti körben virult ki teljesen. A komor kis nótáriust mintha kieserélték volna. Multságban ő volt a biztató: «igyad a bort, rúgjad a port», ez volt kedves szavajárása. Azon-

felül kitűnő elbeszélő, nagyszerű a kedélyes dolgok előadásában. Bizalmas barátaival szívesen tréfálózott, de tréfájában nem volt semmi sértő.

Így elégedt Arany, de irodalmi foglalkozásról szó sem volt. Arany végkép letett róla, s olyan közönséges ember akart lenni, mint a többi. De más volt megírva a csillagokban. 1842-dik év tavaszán *Szilágyi István* jött ki rektornak a szalontai partikulába, a mint ez időben a hat osztályú gimnáziumot nevezték. Debreczenben Arany együtt tanult Szilágyival, de azonkívül a rektori szoba ősidőktől kezdve a kaszinó helyét pótolta Szalontán. Oda jártak beszélgetni, olykor-olykor Arany is, így hamarosan bizalmasabb viszony fejlődött ki köztük. Szilágyi körülbelül egy esztendeig nála is étkezett. Gyakran és szívesen elbeszélgettek, de az irodalomról Arany ritkán szólt. Úgy látszik szándékosan kerülte e tárgyat. De Szilágyi példája, a ki akkor már 100 aranyat nyert az Akadémiától, valamint ifjú lelkesedése bátorítólag hatott rá. Szilágyi hírből tudta, hogy milyen híres verselő Arany, de különben is kedves szokása volt neki minden újabb könyvre felhívni a mások figyelmét, sőt szerette úgyszólván rátukmálni ismerőseire. Arany eleinte bosszús is volt érte, hogy mindig könyveket hagy nála, de azért váratlanul horogra került. Egy latin nyelvű angol grammatika, *Semoulon* egyetemi tanáré teljesen lekötötte figyelmét; ugyanis ebben közölve volt a tőle imádott Shakespeare híres Hamlet monológja angol nyelven. Arany németül olvasta a híres angolt, nem tudott a vágnak ellentállani, a német fordítást összehasonlítja az angol eredetivel. Majd meghozatja az angol tragikus két történelmi drámáját, de most már angol nyelven . . . Újra megnyílt előtte az olvasás és tanulás útja.

Szilágyi ezután nemsokára Mármaros-Szigetre kerül professzornak, mint szigeti tanárnak az iskolai könyvtár is keze ügyébe esett, de a maga könyveiből is jócskán küldözgetett Aranyak. Már ekkor rendes levelezés indul meg köztök. Mily jól esik Aranyak, ha legalább levél útján beszélhet vele irodalmi dolgokról, mely hálásnak mutatkozik Szilágyi iránt. Mennyire lelkesedik Sophoklesért, Homerért, Shakespearet mily alaposan tanulmányozza! A meglett férfiúnak mintha most tért volna vissza ifjúsága a másikért cserébe, a melyet annyi búbanattal élt le.

De első számbavehető munkáját az utálat és bosszankodás iratja meg vele. A konzervatív és liberális párt küzködése akkor folyt a legelkese-

redettebben. A lélekvásárlás folytán Szalonta is liberálisból konzervatív lett. A megyei közgyűlésen is a két párt között vérengző verekedés támad, a miről országszerte beszélnek. A pártoskodás folytán a város ügyei egyre zavarosabbak lettek. Ilyen az *«Elveszett alkotmány»* háttere. Ezzel nyerte meg Arany a Kisfaludy-Társaságnál a 25 aranyat. A munkának csak életrajzi értéke van. Legvilágosabb bizonyítéka annak, miért érkezett oly későn Arany az irodalom mezejére. Az új népies és a Vörösmarty-iskola pathetikus stíljé küzködik benne. Mintha a Vörösmarty-féle époszok paródiája volna. De paródiának sem elég elmés, világos, átlátszó meséje sines, allegorizálása is fárasztó, Vörösmarty, a bírálók egyike, mintha érezte volna, hogy itt az ő hangján beszél valaki visszasán, erősen megróttá verselését és nyelvét.

De azért e munka megjutalmazása döntő hatással volt életére. Nagy lelkesedéssel fogott Toldi kidolgozásához, a kinek históriáját a ponyváról ismerte, de a szalontai nép is tudott róla regélni.

E közben Aranyt családi gyász és öröm egyformán éri. 1844-dik évi január 2-dikán apja hal meg 76 éves korában. Márczius 24-dikén fia *László* születik. Az öreg Arany halála épen oly csendes és nyugodt volt, mint fiáé. Mindakettő az utolsó perczig eszméleténél volt. Atyja öregségében elveszítette szemévilágát, a költő félvak volt. Az öreg és fiatal Arany kevéssel haláluk előtt még pipáztak. Kimúlt mindakettő a halállal való tusakodás és egy jajszó nélkül.

Fia László erősen barna csecsemő volt, az apró, szőke Julis mellett, a ki már ekkor anyja ruhájába kapaszkodott, különösen feltűnt barna mivolta.

1847-dik év január 23-dikán a Kisfaludy-Társaság gyűlésében Bártfay László, Gaal József, Tóth Lőrincz, Vörösmarty Mihály egyértelműleg «Toldi»-t ajánlják «megkülönböztetéssel jutalomra». Utána a gyűlés elhatározza, hogy méltatása jeléül «vékony pénzbeli erejéhez képest» a 15 arany jutalmat 20-ra emeli.

Arany egy csapással a nagy írók sorába emelkedett. Kedve, munkaereje nöttön-nő. Kisebb költeményei is egyre szaporodnak. A jegyzői kellemetlenségek nem törik meg munkakedvét. Teljes örömmel látja, mennyire emelkedett a közbecsülésben, majdnem gyermekes örömmujongással jelenti Szilágyinak, ha egyik másik íróember felkeresi levelével és tehetségének elismerésével.

A tanácsbélielkkel nemcsak hivatalos köteles-

ségből, hanem benső buzgósággal jár el a templomba, igazi kálvinista bensőséggel iskolázott, kellemes bariton hangján énekelte a zsoltárokat, a melyek az Úr dicsőségét hirdetik. A zsoltárokat nála senki sem énekelte szebben Szalontán.

Hittel, bizalommal tekintett a jövőbe. Férfikora elején annyi keserves zaklatás után megadta neki a gondviselés előbb a családi boldogságot, s utána az írói dicsőséget. Van-e ezeken kívül nagyobb boldogság a föld kerekéségén?

NAGYSZALONTAI NÉP-ALAK.

III.

Nincs Arany Toldijában egyetlen jelenet se, a mely Illosvai Selymes Péter XVI-ik századi históriájára ne emlékeztetne, mégis minden más igazán költői ebben a remek elbeszélő költeményben. Illosvai egy-egy elejtett ezélsása sem maradt felhasználatlanul, mégis ujság s kellemes nagy meglepetés volt Arany munkája úgy a tudós bírálatnak, mint a nagyközönségnek. De Arany nemcsak Illosvaitól, hanem a maga életéből is vett érzelmeket, cselekvényt ehhez a költeményhez. Neki is megvolt a maga bujdosó útja Szigettől Szalontáig, ő is akkor érezte a legjobban az anyai szív melegét, mikor elhagyottan hazaérkezve az egész világ

kárhóztatóan ellene fordult, csak a szerető anyai szív tudta mentetgetni. Valóban mélyebb érzéssel, megindítóbban senki sem festette nála az anyai és fiui szeretetet, s a szerencsétlen bujdosó sorsát, a kiról

Ott is azt susogta a nád minden szála,
Széles-e világon ninesen árva nála.
(Folytatása következik.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

A «Kisbéri Tanuló Kör» július 25-dikén gyűlést tartott, melyen Lichtner Jenő és Székely Arthur bírálatot olvastak fel két munkáról. Az egyiket Biró Imre, a másikat Berger Ferencz írta. A szavazatok közül Berzsényi Dániel «Fohászkodás», Eötvös J. báró «A megfagyott gyermek», Kiss József «A rab asszony», Petőfi «A hazáról» és «Ebed után», Pósa Lajos «A lant és a kard» és Tompa «Az én lakásom» című költeményeket említjük meg.

Turista diákok. Nemes elhatározással indult útra három középiskolai tanuló: Kozla András szabadkai gimnázista, Réder Béla pécsi realista és Klits József tanítóképezdei növendék. Gyalogszerrel fogják bejárni a bérczes Erdélyt és kitűzött céljuk felé már erősen haladnak. Mint tudósítónk jelenti, ép Kolozsvárott tartózkodnak a derék ifjak, kiket a Kereskedelmi Akadémia gondnoka fogadott vendégeül. Az egész út, melyet az ifjak be akarnak járni: 1400 km. Sok kitartást hozzá!

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A reformáció. A francia nemzet, a mely mindeben a maga eleven szellemét vegyíti, egy tudományt és egy európai mozgalmat sem hagyott a nélkül, hogy szellemével új formára ne költötte volna. Pulszky Ferencz fiatakori utazásai közben Párisba is elvetődött és itt azt mondta egy francia dámanak: «Milyen csudálatos, a németek mennyivel többet tudnak mint Önök és mégis Önök mennyivel könnyebben megértik az embert. Nekem úgy tetszik, mintha megértenének mindent». A hölgy erre azt felelte: «Igen barátom, jegyezze meg, hogy a németek mindent tudnak, de semmit sem értenek meg; mi francziák igen keveset tudunk, de mindent megértünk a világon».

A francia nő mondása tényleg az egész nemzeti karaktert jellemzi. A legmagasabb ideák sem zárkoznak el a francia szemnek különös átalakító hatalma előtt. Maga az a nagy szellemi mozgalom, mely reformáció név alatt átjárta egész Európát és az emberek minden csepp vérében, Franciaországban még ez is új és eredeti jelleget öltött. Kalvin János, igazi nevén Chauvin, új alakot adott a protestantizmusnak és az ő világos és egyszerű tanításában terjedt tovább a reformált hit, mely nálunk is legnagyobbbrészt az ő általa formulázott alakban kalvinizmus néven terjedt el. A magyar reformáció történetéből Dévai Bíró Mátyás neve ragyog felénk. Járt a híres krakói egyetemen, aztán katolikus papja lett a holdgkői községnek. Itt ismerkedett meg Luther tanaival. 1529-ben Wittenbergába ment tanulmányai folytatására. Melanchtonnal lépett itt közeli viszonyba. Visszatérve Budán volt prédikátor,

majd Kassán, tantételeit is itt tette közzé. Bécsben raboskodott, majd Szapolyai is elfogatta, végre Sárváron Nádasdy Tamás oltalma alatt vonult meg 1535-ben. Azután is sokat hányódott. Innen kezdődik írói munkássága, néma betűje hangosan hirdette a reformáció nagy elveit.

A francia és magyar reformáció történetét gyönyörűen beszéli el a Nagy Képes Világtörténet 126. füzeté.

A 12 kötetes nagy munka szerkesztője dr. Marezali Henrik, egyetemi tanár. Egy-egy kötet ára díszes félbörkötésben 16 korona; füzetként is kapható 60 fillérjével. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek Irod. Int. Rt. Budapest, VIII., Üllői-út 18. sz.) s minden hazai könyvkereskedés útján.

VEGYESEK.

Veszélyes fészkelési hely. Az elmúlt tavasszal egy búbos pacirta a pályaudvar egyik síne mellé rakta fészket s nemsokára tojásokat is rakott bele. A fészek oly közel volt a síhez, hogy a pályaudvari munkások azt hitték, hogy a jövő-menő vonatok valamelyike majd kárt tesz a tojásokban s fogták a fészket és a sínektől távolabb, a töltés szélére vitték. A pacirta azonban nem szállt tojásaira addig, míg ismét régi helyére nem tették a fészket. A vonatok nem háborgatták a pacirtát szülői kötelességének teljesítésében, legfeljebb a nyakát húzta be egy kissé, ha azon a sínen rohogott végig egy kocs, melynek oldalán fészke volt. Ha emberek közeledtek a fészkekhez, rögtön felrepült s csak akkor szállt vissza fészkére, ha az emberek már jó távol voltak.

A rovarok és a léghajósok. A léghajósokkal gyakran megtörténik, hogy olyan magasságban, a hol már azt hiszik, hogy mindenféle állati élet szünetel, egyes rovarokkal találkoznak. Így pl. Bacon angol csillagvizsgáló, mikor múlt év novemberének közepe táján léghajóból vizsgálta a Leonida-meteorok hullását, 8000 lábnyi magasságban egy aczéllék színű dongóval találkozott, mely egyhangú zúgással repkedte körül a légi vendéget. Flammarion, a híres francia csillagász azt beszéli, hogy gyakran találkozott körülbelül 1000 méternyi magasságban fehér lepkeekkel. Ilyen magasságban már rendszeren megszűnik minden állati élet; a meddig a szem ellát, sehol egy madár, vagy rovar, a mely dalával, vagy zümmögésével felvidítaná a kietlen némaságot.

A keresztes vipera Szászországban. Szászországban a hivatalos jelentések szerint 1895-ben 2654 keresztes viperát fogtak; 1896-ban 3294-et, 1897-ben már csak 2073-at, 1898-ban 1946-ot, 1899-ben pedig 1895-öt sikerült ártalmatlanná tenni. A kormány a megölt viperákért 1889-ben 1070 márkát, 1897-ben 327.35 márkát fizetett. 1898-ban 291.90-et, 1899-ben pedig csak 284.25 márkára rúgott a viperákért fizetett összeg. Az utolsó tizenegy év alatt a *Quelnsnitz* kerületben 28,378 viperát pusztítottak el s ezért a kormány 6331.10 márkát fizetett. Szászország egyes helyein vannak némelyek, a kik a viperafogást hivatalosan is üzemeltetik. Ezek között leghíresebb a *vogtlandi Rinfleisch K. A.*, a ki a lefolyt 11 év alatt 4778 élő viperát fogott s legnagyobbbrészt tudományos intézeteknek adta el jó áron.

A tengeri rákok és halak szívós életéről két érdekes közleményt olvastunk egy amerikai lapban. Az egyik szerint körülbelül 20 tengeri rákot felejtet-

tek véletlenül egy vasuti waggonban múlt év végétől ez év márczius hó végéig. Midőn a waggont kinyitották, azok még teljes egészségnek örvendek. A másik szerint múlt év november elején fogott 14 dorsgadócot (Morrhua callarias) felejtettek télire egy bárkában, mely idő alatt csak annyi táplálékhoz juthattak, a mennyi a bárka lyukain bejöhetett. Midőn ez év április hó 16-dikán rájuk találtak, azt tapasztalták, hogy hátuk és oldaluk a rendesnél sokkal sötétebb, míg hasuk a szokottnál világosabb és még mindig, habár kissé lesoványodva, teljes erőben voltak.

Minimális csodák. Az organikus világ szervezete a legapróbb részletekben is annyira pontos és finom alkotású, hogy még a szakembert is bámolatba ejtik. Egy éjjeli pillangó hernyójának legkevesebb 2000 apró izma van, melyek a helyváltoztatást eszközlik. Az emberi test felületén több mint két millió pórus van, melyek a bőrlégzésre szolgálnak. Ha az apró lyukakat egymás mellé tennők, 15 kilométer hosszú szakadatlan vonalat kapnánk. Az arteriák és vénák hossza, beleértve az úgynevezett «hajszal edényeket» is, körülbelül szintén 15 kilométer. A vérben millió meg millió vérséjt úszik, a szem retina-hártyáján levő idegpálczikák száma, melyek a fényingert veszik fel, 30 millió. Az agy szürke állományában 600 millió szürke idegséjt van; egy egészséges tüdőjű ember tüdejében 1600 millió tüdőhólyagocskán keresztül történik az oxigén felvétele.

A «Michael Sars» nevű norvég expedíció, melyet a norvég állam a tengeri halászati viszonyok tudományos kikutatására küldött ki, nemrégiben tért vissza első útjáról. Az expedíció első útján az *Island-sziget* melletti tengert kutatta át. Az expedícióban részt vett dr. *Hjort* ismert nevű norvég zoologus és *Nansen Fritjof* professzor is. Az expedíció jelentésében, melyet a norvég kormányhoz nyújtott be, sok rendkívül fontos és érdekes dolog van. Így például a többek közt azt tapasztalták, hogy az egészen apró félszegűsők (*Pleuronectes*) és az alig egy-két centiméteres tőkehalak (*Gadus*) nem a tenger fenekén tartózkodnak, mint azt eddig tartották, hanem állandóan a tenger felszínén élnek. A jelentésben azt mondják, hogy valószínűleg megtalálták a tőkehalak ivási helyét s így majd mesterseges intézkedésekkel is lehet védeni a lerakott ikrákat s az azokból kikelő fiatal halakat. *Nansen* professzor szerint a *Golf-áram* vizének hőmérséklete mintegy 4°C-kal alacsonyabb, mint a tengervízé s ez a körülmény nagy hatással van a jéghegyek képződésére, a mi halászati szempontból nagyon fontos. Az expedíció legközelebbi útját a finn tengerek felé veszi.

A polypok Franciaország nyugati partjain az utolsó két-három évben annyira elszaporodtak, hogy kártételük kezd jelentős lenni. A polypok eddig csak szórványosan fordultak elő a francia tengerpartokon, de az elmúlt két-három évben számuk egyre növekedett. Először északon kezdtek tömegesebben fellépni s lassankint dél felé vonultak s mindenütt annyira elszaporodtak, hogy óvintézkedéseket kell életbe léptetni garázdálkodásaik ellen. A polypok tudvalevőleg igen falánk állatok, mindent megesznek, a mi csak eléjük kerül s nyolcz hosszú, szívókorongokkal ellátott, húsos karjukból zsákmányukat élve nem eresztik el. Különösen a halászat szenved a polypok túlságos elszaporodása miatt, mert a partok közelében alig van már olyan állat, nevezetesen hal, rák, kagylók s más molluskumok, úgy hogy a halászáttal foglalkozók ma holnap inségbe kerülnek. Némi fogalmat alkothatunk magunknak a polypok nagy

számáról, ha elképzeljük, hogy egy hatalmas vihar után, mely több napig tartott, az elpusztult polypok oly számban feküdtek a tengerparton, hogy felszó testük büze annyira megfertőztette a levegőt, hogy az orvosok járvány kitörésétől tartottak s a polypokat államköltségen takarították el. Az egész francia tengerparton 14 vagon polypot szedtek össze, a melyek között épen nem volt ritka az olyan, melynek méternyi hosszú karjai voltak. Valószínűleg az enyhe telek az okai a polypok e túlságos elszaporodásának s mihelyt beköszönt majd az első igazi zord tél, a polypok is elpusztulnak s minden a régi kerék-vágásba tér vissza.

SAKKJÁTÉK.

Rovatvezető: Exner Győző tanár.

A 21. feladvány megfejtése:

1. f5—f6. (Hat változat.)

22. sz. feladvány.

Pradignat-tól.

A Kentish Mercury versenyén V. díjat nyert. Világos: Kb1; Ve2; Fe7 és h3; Hb2 és e4; gy b5, d2, f7, g3 és h7.

Sötét: Kd5; Vh8; Bd4; Fa8; gy b4, b6 és e5. Világos indul s a második lépésre mattot jelent. (Az első lépés a kevésbé gyakorlott fejtőknek meglehetősen rejtett, a változatok könnyedek és csinosak.)

(A megfejtés beküldésének határideje egy hét.)

22. sz. játék.

Világos:	Sötét:	Világos:	Sötét:
Marco.	Mieses.	Marco.	Mieses.
1. e2—e4	c7—c5	16. Kg1—h1	Vb6×b2
2. Hg1—f3	e7—e6	17. Fg5×f6	g7×f6
3. d2—d4	e5×d4	18. Vd1—d2	Vb2—b6
4. Hf3×d4	Hb8—c6	19. Hc3×d5	Vb6—d8
5. Hb1—c3	Hg8—f6	20. Ba1—d1	Kg8—g7
6. Hd4—b5	Ff8—b4	21. Vd2—f4	He6—e5
7. a2—a3	Fb4×c3	22. Vf4—b4	Bf8—h8
8. Hb5×c3	d7—d5	23. h2—h3	Vd8—c8
9. e4×d5	e6×d5	24. Vb4—e7	Ve8—f5
10. Fe1—f4	els. röv.	25. Kh1—g1	Ba8—e8
11. Ff1—d3	Fc8—g4	26. Ve7×b7	Bh8×h3
12. f2—f3	Fg4—h5	27. g2×h3	Vf5—g5+
13. els. röv.	Fh5—g6	28. Kg1—f2	He5—d3+
14. Fd3×g6	h7×g6	29. Bd1×d3	Vg5—h4+
15. Ff4—g5	Vd8—b6+	30. Kf2—g1	Vh4—g3+

Világos a játékot föladja, mert Be8—e2 fenyegetés nem védhető.

Játszották a nemzetközi mesterversenyen Monte-Carloban 1901 február 4-dikén. Sötét játékát a versenybírószág szépségdíjjal tüntette ki.

*

Hírek. A Budapesti Sakk-kör legutóbbi versenyén az első díjat Erdély Aladár, tehetséges fiatal játszó, nyerte.

Üzenet. *Huszár.* A rejtvények átvizsgálását megkezdjük, az első kettőt be is soroztuk; a másodikban tollhiba volt: a világos gyalog nem a6-on áll (itt a sötét vezér áll), hanem b6-on. A mi olvasóink nagy része a kétlépéses rejtvényekkel is bajosan birkózik meg.

Ignotus. A feladvány nem üti meg a közölhetőség mértékét; felállításuk kezdetleges, ötlete szintén csak kezdő fejtőknek való. A 20. rejtvény megfejtése helyes.

A sakkrejtvényt egészen vagy részben helyesen fejtették meg: Molnár Aladár, Prágyik Flóris, ifj. Hampel József, Ruzskai István, Kutlik Félix, Szauer József, Balkányi Kálmán, Csobán András, Krepelka Ferencz.

FEJTŐRŐ.

Számtani kérdés:

Pétevárott a tél közepén az éjjel 13 órával hosszabb, mint a nappal. Hány órát számlál nappal a hányat éjjel?

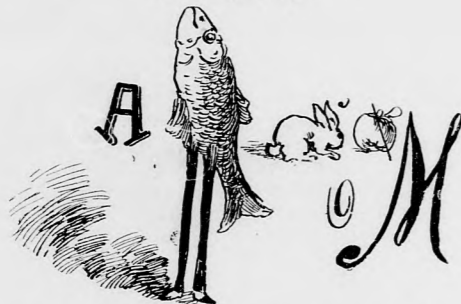
Földrajzi kérdés:

Mi a neve Dánia azon folyójának, mely Veile kerületben ered, a Himmelberg körül több tón folyik át és a Kattegatba szakad?

Természetrizai kérdés:

Mi a neve azon vándorló úszó-madárnak, melynek lábai vörössárgák, csőre nagy, lapos? A gácsér feje és nyaka sötétzöld; begye fehér, háta alul zöldes-fekete; melle és hasa gesztenyebarna; csőre feketés. A tojó szürkésárga, fekete foltokkal; csőre zöldesárga. Európa északi mérsékelt vidékein honos; nálunk is gyakori.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1901. augusztus 11.

43. számban közölt fejtő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 4924 korona 70 fillérre. **Irodalomtörténeti kérdés:** Körösi Csoma Sándor. Született Körösön (Háromszékmegye) 1784-dik évben április 4-dikén. Tanulmányait Nagy-Enyeden végezte. Meghalt Dardzsilingben 1842-dik évben április 11-dikén. Utolsó óráiban Campbell angol ügyvivő vendégszeretét élvezte. **Képrejtvény:** Mátyás az igazságos.

Helyesen fejtették meg: Posch Károly, kismagyarai Magyar Zoltán, Somogyi Zsigmond, Harry Zsuzsika, Viski Jenő, Ruzsai György, Vécei Ferencz, Bigler Aladár, Kis Béla, Fischer Károly, Grossberger Zoltán, Wunder Jenő, Ruzsnyák Sándor, Zeller Aladár, Przybilla Jenő, Eissen Gábor, Marusák Erzsike, Mattyasovszky Lajos, ifj. Ronák Béla, Bognár János, Heller László, Breuer Ernő, Prágyik Flóris, Fejér József, Jankó Béla, Weisz Dezső, Kerner György, Hermann István, Gálly Sándor, Linhardt Alfréd, Szporus Lajos, Ronchetti József, Jávora Jenő, ifj. Hampel József, Rosenkranz Sándor, Krepelka Ferencz, Komlós György, Tóth Tibor és Tihamér, Akay Elemér, Molnár Aladár, Galambos Kálmán, Szerényi Nándor, Popper József, Sonnenfeld Lajos, Lovik Ernő, Buza László, Kellner Sándor.

A kitűzött könyvjutalmat (Hoitsy Pál: «A mi az embert környezi») Szporus Lajos érsekújvári előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Adakozás a Vörösmarty-szoborra:

A temesvári állami főgimnázium... 12 korona 30 fillér.

Törhetetlen hűséggel. 1. Az Indiai-óceán egyik szigete. Minden regénye megjelent, ez is köztük van, de nem ezen a címen. — **R. D.** Ferenczy István «Életpályák» című könyvében megtalál minden fontosabb adatot. Egyébként forduljon levélben Kunos Ignác úrhoz, a Keleti Akadémia igazgatójához, s ő készségesen útbaigazítja. — **Weisz Dezső.** Levele bizonyára elkallódott, azért maradt ki a neve a megfejtők jegyzékéből. — **Barna Ernő.** Azokat a számokat nem küldhetjük el, mert nincsenek meg. Gondunk lesz rá, hogy efféle tréfás hangú monológokat jövő évi számainkban megint közöljünk. — **J. J.** 1. Be lehet küldeni a többivel. 2. Juthat esetleg állami szolgálatba is valamely hasonló célú szakiskolában, de hogy hova, azt mi előre megjósolni nem tudjuk. — **De profundis.** Az ilyen kiáltást, édes fiam, a mélységből nem lehet meghallani. Erőnköz és tehetségünköz való tárgyat kell választanunk. — **Kiváncsi.** Egy könyvben mindezt meg nem találhatja. Az állatvilágra Brehm műve alkalmas, mely most jelenik meg illusztrált kiadásban. A növény- és ásványvilágra vannak kisebb kézikönyvek. Az előbbi mű nagyon drága. Kérjen általános könyvjegyzéket a Franklin-Társulattól, s ebből nézze meg az árakat. Attól függ, hogy mennyi pénzt szánhat erre a célra. — **G. M.** Külön levélben fogunk kérdéseire válaszolni. Szándéka szép és dicséretes, ámde jó előre figyelmeztetjük, hogy szándékának megvalósítása sok nehézségre fog ütközni. «A fiú» című történetke sovány, mert nem történik benne semmi. A két öreg párbeszéde eléggé jellemző, de az egész olyan hatással van az olvasóra, mint a töredék, melynek a folytatását és befejezését várnók. Önre a napilapok tárcza-novellái voltak hatással, ezek pedig nem jó minták, mert nagyjából vázlatosak és nem ritkán hatást keresők s így mesterkéltekké válnak. A két költemény, melyet beküldött, gyöngye kísérlet. Van egy-két sikerültebb sor bennök, de a közöletőség mértékét még nem ütjük meg. — **B. H.** 1. Hogy az a víz minő betegség ellen jó, mi nem mondhatjuk meg. Az orvos ajánlotta, nos hát az orvosnak tudnia kell, hogy miért ajánlja. Mindenhez hozzá lehet szokni, még a — kecsketejhez is. 2. Barátja még nem jelentkezett nálam. — **Ötödik gimnázista.** Ha a nyelvek tanulása nem okoz neked nehézséget, akkor válaszd a görögöt, ha azonban az idegen nyelvek iránt nincs érzed: maradj a görög-pótló mellett. Tanulni való így is, úgy is elég lesz. A földolog, hogy a kedv ne hiányozzék. — **Sz. A.** A könyvet a szerzőnél rendelheti meg Debreczenben. — **B. A.** Nem váltak be. — **L. K.** (Martonvásár.) Elfogyott. — **F. G.** (Ó-Gyalla.) A második kifejezés a helyes. — **R. J.** (Szikszó.) Küldje be. A kért cím: M. T. Akadémia, Budapest. — **B. E.** (Budapest.) A könyv ára vászonkötésben 7 korona 20 fillér. — **Cs. Gy.** Elolvassuk és a legközelebbi számban véleményét mondunk róla. — **Cs. A.** (Debreczen.) Megbíráljuk.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyarábú album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes idevágó kellek és díszvasalások képes gyűjteményét. Mivel a fentemlített cikkek és kellek ez ideig jórészt Bécsből szerkesztettek be, indítva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikket előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett.

Tisztelettel 9076
Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.

Árjegyzék kívánatra bérmentve.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		
Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		

Szilágyi Dezső.